

УДК 336.71

THE EVOLUTION OF BANKING: HISTORICAL ASPECTS AND CONTEMPORARY CHALLENGES

ЕВОЛЮЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Honchar H. P./ Гончар Г.П.*c.e .s ., as.prof./ к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-1484-1666

*Chortkiv Educational and Research Institute
of Entrepreneurship and Business**of West Ukrainian National University**Chortkiv, 46, S. Bandera St., 48500**Чортківський навчально-науковий інститут
підприємництва і бізнесу**Західноукраїнського національного університету**м. Чортків, вул. С.Бандери 46, 48500*

Анотація. У роботі досліджено еволюцію банківської справи від її витоків у Месопотамії та античному світі до сучасних викликів глобалізації та цифровізації. Проаналізовано історичні етапи розвитку банківських інститутів у Європі та Україні, окреслено роль Київської Русі, XIX-XX століть та періоду незалежності у формуванні національної фінансової системи. Особливу увагу приділено впливу Базельських угод та цифрових технологій на сучасний стан банківської діяльності. Зроблено висновок про здатність банківської системи адаптуватися до змін економічного та технологічного середовища та визначено перспективи для України.

Ключові слова: банківська справа, Месопотамія, Київська Русь, глобалізація, Базельські угоди, цифровізація, фінансові інститути.

Abstract. The paper explores the evolution of banking from its origins in Mesopotamia and the ancient world to modern challenges of globalization and digitalization. Historical stages of banking institutions in Europe and Ukraine are analyzed, highlighting the role of Kyivan Rus, the 19th–20th centuries, and the independence period in shaping the national financial system. Special attention is paid to the impact of the Basel Accords and digital technologies on the current state of banking. The study concludes that the banking system demonstrates adaptability to economic and technological changes and outlines prospects for Ukraine.

Key words: banking, Mesopotamia, Kyivan Rus, globalization, Basel Accords, digitalization, financial institutions.

Вступ.

Банківська справа є однією з найдавніших і водночас найдинамічніших сфер економіки. Вона пройшла шлях від простих форм кредитування та збереження цінностей до складних фінансових інститутів, що забезпечують глобальні розрахунки, інвестиції та цифрові послуги. Дослідження історичних аспектів та сучасних викликів банківської системи дозволяє зрозуміти

закономірності її розвитку та окреслити перспективи для України.

Аналіз наукових праць показує, що точний час виникнення банківських установ залишається дискусійним. Відомо лише, що перші елементи банківської діяльності з'явилися у III-I тис. до н. е., а формування банків як грошово-кредитних інститутів відбулося у XII ст. та набуло розвитку у XV-XVII ст.

У сучасних умовах ключовим чинником еволюції банківської системи є глобалізація. Вона сприяє переміщенню капіталу між країнами, формуванню міжнародного банківського бізнесу, посиленню конкуренції та консолідації банківського капіталу. Зростання ролі іноземних банківських установ на пострадянських ринках, зокрема в Україні, свідчить про поглиблення інтеграційних процесів та стимулює подальший розвиток банківської діяльності.

Основний текст.

Витоки банківської справи сягають давньої Месопотамії (близько 3000 р. до н.е.), де виникли перші форми використання грошей, депозитних та позичкових операцій. У Месопотамії храми виконували функції ранніх банків: зберігання цінностей та видача позик. Такі інституції сприяли розвитку торгівлі та перерозподілу багатства в суспільстві. Зі зростанням торговельних відносин ускладнювалися й фінансові операції, що зумовило формування більш структурованих банківських практик

Перші форми банківських операцій виникли ще у Месопотамії та Стародавньому Єгипті. Там храми виконували функції своєрідних сховищ, де зберігали зерно, метали та інші цінності. Це було початком організованої фінансової діяльності, адже такі сховища забезпечували безпеку майна та створювали умови для його обліку й розподілу [1, с. 18-19].

У Стародавній Греції та Римі банківська справа набула більш розвинених форм. З'явилася практика видачі позик під відсотки, що стало важливим кроком у розвитку кредитних відносин. Крім того, міняйли здійснювали обмін валют, що було необхідним у торговельних центрах античного світу. Таким

чином, фінансові операції почали виходити за межі простого зберігання цінностей і перетворювалися на інструмент економічної діяльності [2].

Середньовічна Європа дала новий поштовх розвитку банківської системи. У цей час почали формуватися банківські доми, які обслуговували торговців, ремісників та навіть уряди. Найвідомішим прикладом є банківська династія Медічі у Флоренції, яка не лише забезпечувала фінансові операції, а й впливала на політику та культуру. Це стало основою для сучасних банківських інституцій, які поєднують фінансові послуги з економічним управлінням [3].

У Київській Русі функції банківських операцій виконували купці та монастирі. Вони надавали позики, зберігали цінності та фактично забезпечували перші форми фінансових послуг. Це було важливим етапом у розвитку економічних відносин, адже дозволяло підтримувати торгівлю й господарську діяльність.

У XIX столітті на території України, що входила до складу Російської імперії та Австро-Угорщини, почали діяти перші комерційні банки й ощадні каси. Вони сприяли розвитку підприємництва, торгівлі та накопиченню капіталу, а також забезпечували доступ населення до фінансових ресурсів [4].

З проголошенням незалежності у 1991 році було створено Національний банк України та розгалужену систему комерційних банків. Це стало основою сучасної фінансової системи держави, яка забезпечує регулювання грошового обігу, кредитування та стабільність економіки.

У період Середньовіччя та Ренесансу відбулися важливі зміни у фінансовій сфері. Саме тоді з'явилися векселі як інструмент розрахунків, активно розвивалися кредитні операції, а також формувалися впливові банківські династії, які забезпечували фінансування торгівлі та політичних проєктів. Це заклало основу для подальшого розвитку європейської банківської системи.

XIX століття стало епохою індустріалізації, що сприяло появі акціонерних банків. Вони дозволяли акумулювати великі капітали для фінансування промисловості та інфраструктури. У цей час також зросла роль центральних банків, які почали активно регулювати грошовий обіг і підтримувати

стабільність фінансової системи.

XX століття принесло нові виклики та трансформації. Після Великої депресії посилювався державний контроль над банками, а після Другої світової війни були створені міжнародні фінансові інституції – МВФ та Світовий банк. У СРСР діяла централізована банківська система з домінуванням Держбанку. В Україні після 1991 року відбувся перехід від планової до ринкової економіки, сформувалася дворівнева банківська система. Кризи 1998, 2008 та 2014 років стали поштовхом для реформування та посилення регуляторних механізмів у фінансовій сфері.

Вплив глобалізації на банківську систему проявляється через інтеграцію фінансових ринків та появу транснаціональних банків, які працюють у багатьох країнах одночасно. Це призводить до зростання конкуренції та потреби у гармонізації регуляторних стандартів, що реалізується через Базельські угоди. Україна також поступово інтегрується у світовий фінансовий простір, впроваджуючи міжнародні стандарти звітності та нагляду, що підвищує прозорість і стабільність її банківської системи [5].

Цифровізація стала ключовим чинником сучасного розвитку банків. Вона забезпечила появу інтернет-банкінгу, мобільних додатків та систем миттєвих платежів, що значно спростило доступ клієнтів до фінансових послуг. Крім того, активно впроваджуються технології FinTech, блокчейн та криптовалюти, які відкривають нові можливості для інноваційних продуктів і сервісів [6].

В Україні цифровізація проявляється у розвитку державної системи «Дія», цифрових сервісів Національного банку та інноваційних рішень комерційних банків. Водночас виникають нові виклики: забезпечення кібербезпеки, регулювання криптовалют та конкуренція з небанківськими фінансовими сервісами. Це вимагає постійного вдосконалення регуляторних механізмів і адаптації банківської системи до глобальних тенденцій.

Висновки.

Еволюція банківської справи демонструє її здатність адаптуватися до змін економічного та технологічного середовища. Від храмових сховищ до

цифрових платформ – банки залишаються ключовим елементом фінансової системи. Для України сучасні виклики полягають у необхідності поєднання історичного досвіду з інноваційними рішеннями, що забезпечить стабільність, довіру та інтеграцію у глобальний фінансовий простір.

Література:

1. Ландес Д. С., Мокір Дж., Баумол В. Дж. Винахід підприємництва: підприємство від стародавньої Месопотамії до сучасності. – Princeton: Princeton University Press, 2012. – 584 с. – С. 18–19.
2. Енген Д. Економіка Стародавньої Греції // ЕН.Нет Енциклопедія / ред. Роберт Уеплз. – 2004. – URL: <https://web.archive.org/web/20060502201333/http://eh.net/encyclopedia/article/engen.greece>
3. Goldthwaite R. The Medici Bank and the World of Florentine Capitalism // Past and Present. – 1987. – №114. – Р. 3–31.
4. Колодізев О. М., Рац О. М., Киркач С. М., Азізова К. М. Банківська справа: навчальний посібник. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 347 с.
5. Блащук-Дев'яткіна Н. З., Себестянович І. С. Базельський комітет та його роль у регулюванні банківської діяльності // Молодий вчений. – 2020. – №4. – С. 59–64. DOI: 10.32839/2304-5809/2020-4-80-59
6. Данік Н., Торлопов А. Вплив цифрової трансформації на банківський сектор України // Міжнародний науковий журнал менеджменту, економіки та фінансів. – 2024. – Т. 3, №3. – С. 95–103. DOI: 10.46299/j.isjmfef.20240303.09

References.

1. Landes, D. S., Mokyr, J., & Baumol, W. J. (2012). *The invention of enterprise: Entrepreneurship from ancient Mesopotamia to modern times*. Princeton University Press, pp. 18–19.
2. Engen, D. (2004). *Economy of Ancient Greece*. In R. Whaples (Ed.), *EH.Net Encyclopedia*. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20060502201333/http://eh.net/encyclopedia/article/engen.greece>
3. Goldthwaite, R. A. (1987). The Medici Bank and the world of Florentine capitalism. *Past and Present*, (114), 3–31.
4. Kolodiziev, O. M., Rats, O. M., Kyrkach, S. M., & Azizova, K. M. (2020). *Banking business: Textbook*. Kharkiv: Simon Kuznets KhNEU.
5. Blashchuk-Devyatkina, N. Z., & Sebestyanovych, I. S. (2020). Basel Committee and its

role in regulating banking activities. *Molodyi vchenyi*, (4), 59–64. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-59>

6. Danik, N., & Torlopov, A. (2024). The impact of digital transformation on the banking sector of Ukraine. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 3(3), 95–103. <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20240303.09>

UDC 005.8:7

PROJECT ACTIVITY AS A KEY TOOL FOR IMPLEMENTING THE CULTURAL POLICY OF A TERRITORIAL COMMUNITY

Ovetska O.V.*c.e.s., as.prof.*

ORCID: 0000-0003-1178-6216

*Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas,
Ivano-Frankivsk, Karpatska, 15, 76019***Yaremchuk N.F.***master's student**Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas,
Ivano-Frankivsk Karpatska, 15, 76019*

Анотація. Проаналізовано основні завдання Управління культури та туризму Коломийської міської ради у сфері культури та мистецтв у відповідності до затвердженого Положення у новій редакції. Розглянуто класифікацію культурних проєктів за типами, а також кількісну оцінку та рівень охоплення аудиторії у Коломийській громаді протягом 2023–2024 років. Здійснено аналіз результативності діяльності Управління культури Коломийської громади за ключовими індикаторами. За результатами проведеного аналізу були отримані висновки, що Коломийська територіальна громада має значний потенціал для формування сучасної культурної політики у форматі проєктного управління.

Ключові слова: проєктна діяльність, культурні проєкти, культурна політика, Управління культури та туризму, проєктне управління, громада.

Abstract. The main tasks of the Department of Culture and Tourism of the Kolomyia City Council in the field of culture and art were analyzed for compliance with the approved Regulations in the new edition. The classification of cultural projects by type was considered, as well as the quantitative assessment and level of audience coverage in the Kolomyia community during 2023–2024. The effectiveness of the activities of the Department of Culture of the Kolomyia community was analyzed by key indicators. According to the results of the analysis, conclusions were drawn that the Kolomyia territorial community has significant potential for the formation of modern cultural policy in the format of project management.

Key words: project activities, cultural projects, cultural policy, Department of Culture and Tourism, project management, community

Introduction.

In the process of decentralization, local authorities in communities have received significant powers and resources. At the same time, local governments have assumed enormous responsibility for improving the quality of life of people and for the comprehensive development of the community, including cultural [1].

Among the main tasks of the Department of Culture and Tourism of Kolomyia City Council [2] in the field of culture and arts are:

❖ active support for the comprehensive development of culture in the Kolomyia